

ДАРФА ДЕТИ

ЛЕГЕНДИ ПРО ХРИСТА

**КОНСТАНТИНА МАЛИЦЬКА
(ВІРА ЛЕБЕДОВА)**

ГАРФА ЛЕІМІ

ЛЕГЕНДИ про ХРИСТА

diasporiana.org.ua

„ЄВШАН - ЗІЛЛЯ”
ТОРОНТО, Р. Б. 1953.

КОНСТАНТИНА МАЛИЦЬКА (1872-1947) визначна письменниця, виховниця-педагог та громадська діячка. Стояла у проводі таких організацій, як „Просвіта”, „Рідна Школа”, українські жіночі організації. Брала участь у відродженні Української Державности 1918-их років. Писала статті на громадські теми, а для дітей дала численні оповідання, вірші та сценки, які мають велику виховну вартість і до сьогодні. Перекладала теж найкращі твори літератури для дітей із чужих мов. В роках 1906-1914 редагувала журнал для дітей „Дзвінок”.

Писала під літературним іменем-псевдонімом ВІРА ЛЕБЕДОВА.

Книжку „ГАРФА ЛЕІЛИ” видало вперше Видавництво „ЄВШЕН ЗІЛЛЯ” за редакцією відомого діяча української літератури для дітей — Богдана ГОШОВСЬКОГО, в Торонто в 1963 році.

Українські Працівники Літератури для Дітей і Молоді перевидають тепер цю книжку за дозволом Спадкоємців Видавництва „Євшан-Зілля” та завдяки пожертві щедрої Меценатки, Вш. Пані Марії Крижанівської із Рочестеру, Нью Йорк, ЗСА. Хай читають добрі слова сьогоднішні українські діти — в чужині і в першу чергу в Україні.

Хай слово Доброї Виховниці та Вчительки, Віри Лебедової, вирощує та плекає їх молоді серця — на славу Божу та відродження нашого Народу! А Добродійці, п. Марії Крижанівській хай буде щира вдяка від кожного, хто читатиме цю книжечку!

Мистецьке оформлення книжки-дереворити Юрія КУЛЬЧИЦЬКОГО.

“THE HARP OF LEILA”

Legends about Jesus Christ by Konstantyna MALYCKA

Woodcuts by Yuriy KULCHYCKYJ

Reprinted with permission.

УКРАЇНСЬКІ ПРАЦІВНИКИ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДИ
ТОРОНТО — 1991
UKRAINIAN WRITERS FOR CHILDREN AND YOUTH TORONTO — 1991

ΓΑΡΦΑ
ΛΕΙΛΙ

ГОРДА ПАВА

Вам розказували, що першим убогим пастирям сповістив янгол Божий про народження Ісуса Христа. Та ось послухайте, як розповідають дуже старі люди.

Не пастирі дізналися про це перші, а воліві очка, найменші з усіх пташок, що мали свої гнізда в вертепі при дорозі до Вифлеєму.

Раннім ранком з'явився перед ними білий янгол і мовить:

— Сьогодні народиться тут поміж вами Дитятко Боже. Подбайте, щоб достойно Його прийняти.

І щез, а пташки зацікавилися, зачудовані незвичайною новиною і великою честю, яка їм припала, — побачити першими Божого Сина.

А потім кинулися порядкувати домівну.

— Та що зробимо з волем і ослом? Вони так багато місця займають і так голосно ремигають, — журилися.

— Не бійтеся! — відізався осел. — Ми теж хочемо побачити Дитятко, та будемо гріти Його своїм подихом, бо ніч холодна.

— То залишайтеся! Але миші треба доконче прогнати, вони цілу ніч шарудять і гризуть, спати не зможе Маленький.

— О, ні! Залиште нас! — просилися мишки. — Ми вам долівну позамітаємо хвостиками чистенько, а потім заховаємося в куточку. І ми хочемо бачити Боже Дитятко.

— Ну, то залишайтеся і робіть порядки. Але павуків не можна ніяк залишити, вони позатягали скрізь по стінах і кутках своє павутиння. Це ж негарно!

— О, ні! Залиште нас! — просились павуки. — У стінах і стелі є діри, крізь них дує вночі холодний вітер, а ми заснуємо їх щільно нашим полотенцем, щоб Дитятко не змерзло.

— Ну, то залишайтеся і робіть свою роботу! Та де покладе Мати дитину? — питали воліві очка один одного.

— Авжеж ніде інде, тільки в наших яслах, — відізвався віл. — Господар приніс нам ще звечора свіжого сіна, м'якенько й тепло буде в ньому лежати.

— Ні, сіно колотиме тільце Дитини, треба подбати про щось краще, — говорили мишки.

— А що ж м'якше від пташиного пір'я? — сказала волове очко-мати. — Я своїм дітям вистеляю завжди гніздо пір'ям. Скиньмося по пір'ячку і буде Дитинці постілька.

— Справді! Полечу я і сповіщу всіх птахів довкола, чого нам треба, — промовив волове очко-батько.

— А ми, — задзібоніли мишки, — скочимо до лисиць і віврок, — у них є завжди багато вичесаної шерсти.

Ще далеко було до вечора, а вже птахи й звірі стали сходитися до вертепу зі своїми приносами. Найкраще пір'ячко принесли голуби й дикі гуси, — найм'якшу шерсть кози-ангори.

— Ах! — зідхнула волове очко-мати. — Коли б сотникова пави схотіла нам дати кільна пер зі свого хвоста! Ми ними прибрали б ясла в головах Дитятка.

— Можна її спитати, — порадив голуб. — Я з нею знайомий, полечу, попрошу.

А та пави жила в городі римського сотника Кая Клявдія. А була вона і справді гарна; не звичайна, як бувають наші пави, а вся сніжнобіла, тільки чубок на голові й пера в хвості мала блідо-рожеві. І пишалася ж вона цією красою, а ще більш своїм голосом, яким чарувала оточення.

Перед нею з'явився посол-голуб і, вклонившись низенько, мовить:

— Я до вашої милости з проханням.

— А саме? — спитала пава, гордо крутнувши головою.

— У вертепі, недалеко відсіля, має народитися цієї ночі Боже Дитятко. Воліві очка прибирають домівку на Його прийняття. Чи не схотіли б і ви дати нам для прикраси кілька своїх пер — тих із хвоста?

— Я? — засміялася пава. — Чудне справді прохання! Для якогось бідного Дитяти — адже багаті не родяться в стайні — маю я псувати свою красу! Зрештою, сьогодні я виступаю у пана сотника перед римськими гістьми зі співом, і якраз чекає мене проба. Прощайте!

І голуб повернувся з нічим до вертепу.

— Не журіться! — потішав він воліві очка. — Обійдемося без її пер. А ось що я вам пораджу: запросіть польових коників на музикантів, а світлячків на свічкарів.

— Ми таки зараз по них скочимо! — зголосилися мишки, завжди готові до послуг.

А коли сонце зайшло і стало сутеніти, вилетіли воліві очка на дах вертепу, щоб зорити на дорогу, чи не йдуть сподівані гості.

Ось вони! Молода жінка і білобородий старець підходять поволі, втомлені довгою дорогою.

А коли ввійшли в вертеп, Пречиста Діва поклала Дитятко в яслах на пір'яній постільці.

І в цю мить засяяла над вертепом велика косата зоря, а світлячки засвітили свої ліхтарини; польові коники настроїли свої струменти, а павучки попускали зі стелі вниз тонесенькі срібні ниточки, що переливалися кольорами веселки. Мишки з куточків виставляли раз-у-раз свої мордочки, а віл і осел стояли мовчки, киваючи тільки повагом головами над Малим у яслах.

І було тихо, неначе світ увесь передумував якусь велику думу.

Раптом серед тієї тиші почувся знадвору пронизливий, хрипливий крик-зойк.

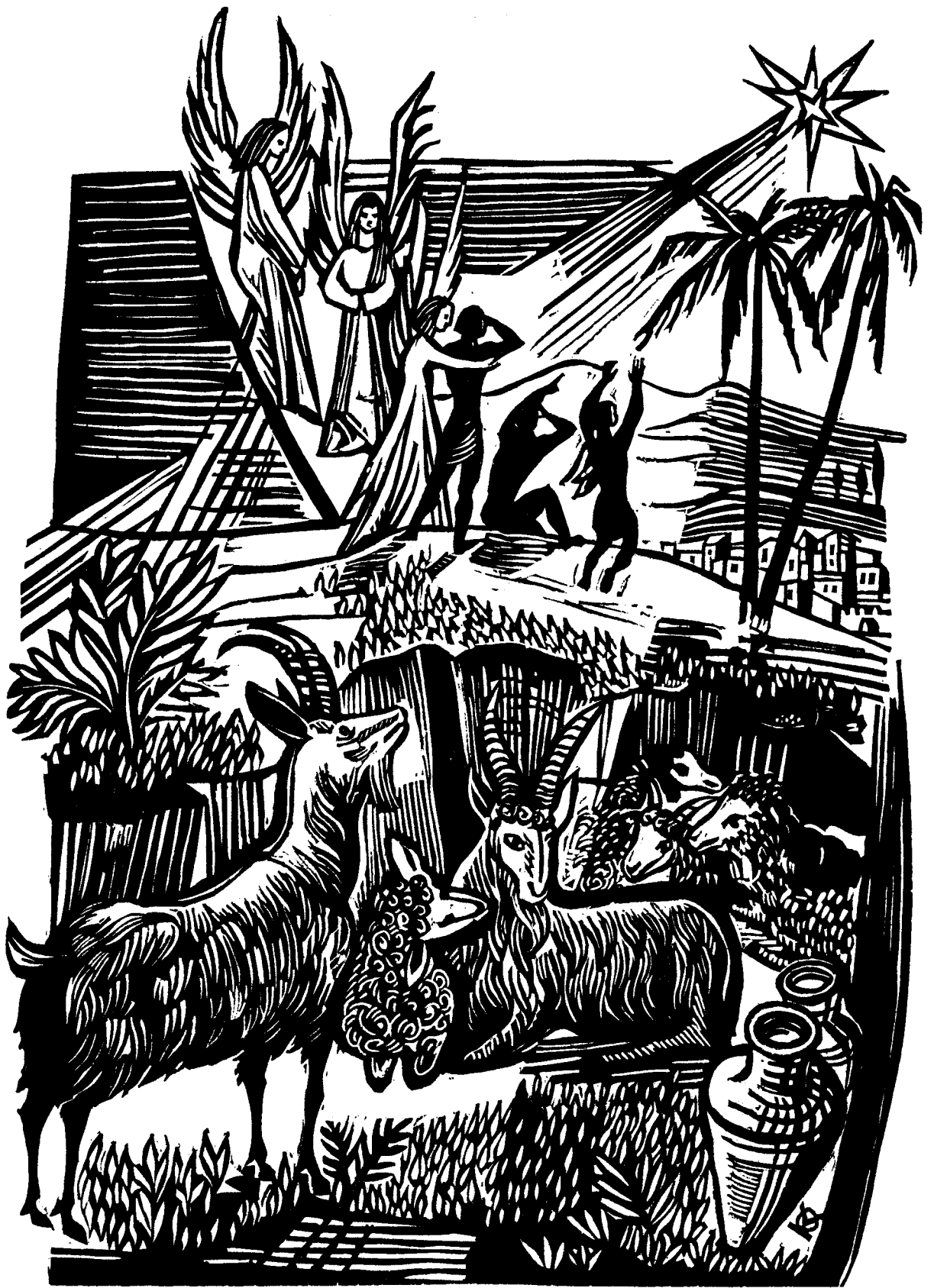
— Що воно таке? — питали стривожені волові очка. — Хто це сміє непокоїти в пізню ніч Боже Дитятко?

За часок прилетів голуб з розвідки.

— Новина в віллі римського сотника. Біла пава втратила голос. Лікарі кажуть, що вже ніколи не буде співати ні вона, ні її рід.

— А так хизувалася своїм співом і своєю красою, — промовила волове очко-мати, і глянула на Дитятко в яслах. Але Воно лежало тихенько, тільки ручкою перебирало м'яке пір'ячко своєї постільки.

КОЗА ГАЇЗА

Була вся біла з чорними вушнами — тому і звали її пастирі Чорновушкою, хоч правдиве її ймення було Гаїза.

Лежала на Вифлеємському полі в стаді кіз і овець, але не спала. Цієї ночі ніяк не брався її сон. Бо ж і чудна якась була це ніч! Небо без зір, без місяця, а ясно, мов удень. Тільки якась велика зоря з довгою косою світить на сході. Такої зорі Гаїза ніколи ще не бачила, ні найстарші кози про неї не розказували.

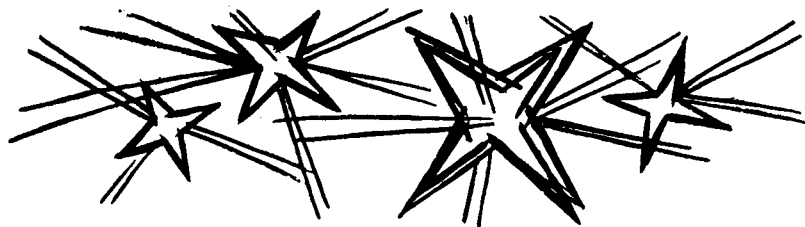
Та ось пастирі, що спали при погаслому вогнищі, зірвалися на рівні ноги. Гаїза нашорошила вуха. Згори сходили якись ясні крилаті постаті і повели пастирів із собою. Гаїза не могла вийти з дива. Пастирі навіть не оглянулися на отару, а пішли кудись за провідниками. Що воно все те значить?

Вона хвилинку переждала, а потім і собі подалася за пастирями. Дорогу показувала ясна зоря, що саме в ту сторону посувалася. Тихо було довкола, але якась чудна видавалася ця тиша. Поміж сухими травами сунуло гаддя, мурашки копошилися в своїх кіпчиках, птахи тріпоталися в гніздах, вода в потоці якомсь нечутно переливалася, пальми нивали гіллям, навіть степовий вовк пересунувся нишком попри стадо кіз і овець, а сторожні собаки не забрехали.

Косата зоря спинилася над вертепом, що стояв при дорозі до Вифлеєму. Гаїза знала цей вертеп, бо часто заснакувала туди, щоб скубнути сінця з ясел і подратувати осла, що мав там своє стійло. Тепер не могла зрозуміти, що це таке є в тому вертепі, де спинилася косата зоря і крилаті постаті і пастирі.

Вона сміливо пересунулася вперед. Ніхто її не займав, усі з пошаною віддавали комусь поклін. Гаїза і собі заглянула туди і з дива мало не заменала. У яслах на сіні лежало мале Дитятко, а при ньому по один бік стояла молода жінка, а по другий — старець із довгою бородою.

„Це певно Мама і дідусь Малого.” — міркувала Гаїза. — „Яке гарне оце Мале людське! Але чому Воно таке сумне? Так далеко дивиться кудись перед себе! Невже ж Воно хворе, а може і вмерло? Ану, побачу!”

І, присунувшись ближче до Дитятка, почала своєю м'якою борідною пестити Його ніжки й рученята. Малий розплющив широко очі, глянув на рогату тварину і всміхнувся — і раз, і другий, і третій. А за ним всміхнулась і Мати, і бородатий дідусь, і пастирі, навіть сумний осел весело крутнув головою.

— Ось як треба діток забавляти! — сказала Гаїза. — Мали мусять сміятися, радіти. Побачите, як Воно ще засміється!

І, відштовхнувши осла і вола набік, щоб зробити собі місце, почала Гаїза виводити перед Дитятком найкращі свої козячі танки і штуки. А вона була в цьому мистець. Ходила вихилясом, притупцювала ніжками, вертіла головою, немов хотіла взяти когось на ріжки. А Малий у яслах дивився на чудну танцюристку, а потім сплеснув радісно в рученята і зайшовся перлистим сміхом.

А за тим сміхом уся природа загомонила і собі. Заревів віл і осел, заворкотіли дикі голуби, забриніли лісні бджоли, засичало гаддя в травах, запищали степові ховрашки, пальми поскидали найкращі свої овочі, вода в потоках зашуміла повним річищем. А вбогі пастирі, припавши на коліна, заспівали Дитяткові:

Бог Предвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь,
І утішився...

„Утішився, як я Йому затанцювала,” — думала Гаїза, повертаючи з пастирями на поле. — „Чудна ця сьогоднішня ніч і чудне це Мале людське в яслах!”

І все чудним видалося Гаїзі, неменш і те, що господар Янів не потягнув її бучком, що ось так самовільно відійшла від отари. Але, мабуть, усе, що сталося цієї ночі там, у вертепі, було найважливіше.

„Бог народився! Я так і знала, що це не звичайна людська дитина,” — говорила до себе Гаїза, вкладаючися на ніч у своєму стадку. — „Та що з Нею станеться в майбутньому? А я тани забіжу ранком у вертеп, щоб знову порадувати Дитятко моїм танком”.

І мала Чорновушка заснула сном безжурних козенят.

ГАРФА ЛЕІЛІ

Далеко-далеко на Сході, в Арабії, жили колись три царі: Мельхіор, Каспар і Вальтасар. Та не тільки царями вони були, але й вельми вченими мудрецами, що вміли читати в зорях і з них провіщати майбутнє.

А саме в той час появилася на небі чудна косата зоря, — і з неї виворожили ті мудрі царі, що в Юдеї народилося Дитя, яке стане Месією, Спасителем світу. І ось порішили всі три вибратися з поклоном до Новонародженця.

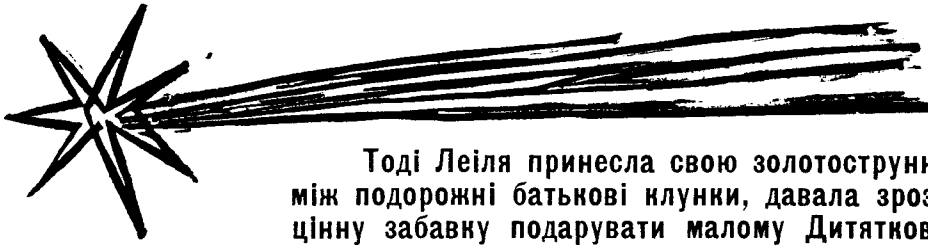
А була в одного з цих царів, у Мельхіора, молода дочечка — на ймення Леїля. Гарна вона була, як весняна квітка, здорова, але — німа. Не зроду. Коли їй ішло на шостий рочок, налякалася пустельного лева, що вдерся під мури палацу і пронизливим ревом сіяв пострах довкола. Тоді то Леїля заніміла і стала сумна-пресумна. Бо в неї було багато думок і питань у голівці, багато почувань у серденьку, а не могла їх висловити. Зате вухо стало в неї дуже чутке на всякі звуки. Вона годинами вслухувалася у плюскіт водиці в палацових водогроях, у щебетання пташок і шелестіння широколистих високих пальм у батьківських городах.

Щоб заспокоїти жадобу звуків Леїлі, цар Мельхіор велів зробити для неї малу золотострунну гарфу. І тепер Леїля проводила цілі дні, граючи на своїй гарфі орлиним пером, як це водилося в Арабії.

Коли вирішено, що всі три царі виберуться в дорогу до Юдеї, Леїля стала знаками просити батька, щоб і її взяв із собою.

— Хочу теж побачити Новонародженця, малого царевича, — немов говорили її очі й рухи. — Хочу завезти Йому теж дарунок від себе.

Але ні цар Мельхіор, ні цариця-мати не згодилися на прохання доні. Казали: дорога далека, непевна для старих, а що й говорити про дитину!

Тоді Леїля принесла свою золотострунну гарфу і, кладучи її між подорожні батькові клунки, давала зрозуміти, що хоче свою цінну забавку подарувати малому Дитяткові.

* * *

І вибралися три царі в дорогу. Їхали на верблюдах із численною службою, а везли з собою багаті дари. Золоті прикраси, пахучі надила арабські і цінне миро, олійки, бальзами. А ясна носата зоря ішла перед ними, показуючи дорогу.

Але царі не знали, де саме народився майбутній Месія, тому рішили вступити раніш до Єрусалиму і в тамтешнього царя Ірода про все розпитати.

Ірод збентежився дуже, коли почув про якогось нового царевича. Він же ладив на престіл по собі свого сина. Скликав Ірод учених у письмі і священників та спитав їх, чи справді і де народився новий цар.

А вчені духовники відповіли:

— Написано в книгах пророків: „І ти, Вифлеєме, не найгірше з міст, бо з тебе вийде князь — пастир народу, а ім'я його Ісус”.

Налякався Ірод цього віщування, прикликав до себе потайки арабських мудреців і наже до них:

— Ідіть до Вифлеєму і розвідайте достатно про того Новонародженця, а повертаючи, вступіть знову до мене з вісткою, щоб і я міг йому поклонитися.

* * *

І подалися три царі в дальшу дорогу, а носата зоря вгорі стелила ясний шлях перед ними. І весь час дожидали мудреці, що побачать здалеку мури пишного палацу майбутнього володаря світу, коли це зоря-провідниця стала перед бідним придорожнім вертепом.

Зупинилися перед ним і три царі, злізли зі своїх верблюдів і з дарами увійшли в стайню. І побачили Дитятко і Його Матір Марію, і старенького Йосифа, і вола, і осла, і дрібну пташню в щілинах крівлі.

І впали мудреці на коліна перед Ісусом і поклонилися Йому. Почули серцем, що хоч роджений у бідності, царем світу стане колись. І зрозуміли теж у покорі, що їх дари — ніщо для Малого. Золота Йому не треба, бо Його царство не від світу цього, ні па-

хучих надил, що ними поганські жерці обкурюють своїх мертвих ідолів, ні дорогих бальзамів.

І засумували три мудреці, що вони, хоч багаті володарі, не мають чим обдарувати оцю вбогу Дитину. Та ось пригадав собі цар Мельхіор, що в нього у клуннах є ще дарунок Леїлі, єдина

розрада його каліки-донечки, золотострунна мала гарфа. І приніс її і поклав несміливо в яслах перед Дитятком. А Ісусик ухопив її радісно в руки і доторкнувся струн. І полилася музика, якої не чули ще в своїм житті царі-мудреці, хоч мали на своїх дворах не абияких музик і співаків. А серце царя Мельхіора стрепенулося передчуттям якогось великого щастя.

Коли мудреці поверталися вже додому, об'явився їм у сні янгол Божий і остеріг:

— Не вступайте до Ірода, бо він недобре задумує на Дитятко. Хочє вбити Його.

І поїхали мудреці іншою дорогою, а косата зоря стояла ще довго на небі, їм на втіху, а Іродові на тривогу.

* * *

Уже цар Мельхіор доїхав до своєї столиці та увійшов зі слугами на подвір'я палацу, коли це почув дзвінний дитячий спів у садку:

У яслах на сіні
Дитя спочиває,
А моя гарфа Йому приграває.

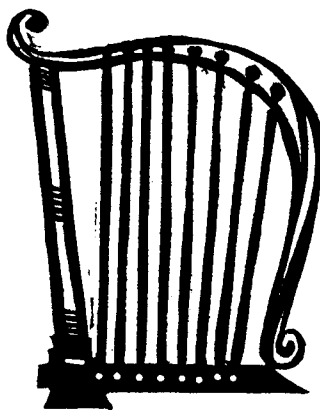
— Леїля! Невже ж це вона співає? — дивувався цар, хоч давно вже, ще там у вертепі, було в нього передчуття чогось незвичайного, що стріне його дома.

— Так, це вона! — підтвердила цариця-мати. І розповіла, що такої і такої днини, о такій і такій годині Леїля несподівано сплеснула в рученята і промовила: „Мамо, говорю!”

Тоді цар Мельхіор змірнував, що це сталося саме в той час, коли він вкладав золотострунну Леїлину гарфу в руки Ісусикові.

І припав до землі, поклонився в сторону Вифлеєму і закликав голосом великим:

— Насправді живий Бог там народився!

УТЕЧА ДО ЄГИПТУ

А сорокового дня по народженні Ісуса понесла Марія Дитятко до святині в Єрусалимі, щоб там по закону присвятити Його Богові і найменувати. І по закону жертвувала теж пару голубів і пару горличок.

І тої самої ночі з'явився Йосифові у сні янгол і сказав:

— Устань, візьми Дитя і Матір і втінай до Єгипту, бо цар Ірод наважується на життя Малого.

І встав Йосиф і, посадивши Марію з Ісусом на осла, вирушив у дорогу.

А водночас сповістив янгол усі живі тварини, що на землі і під землею, і в повітрі і на воді, щоб помагали втікачам. І заворушилась уся природа. Мурашки висипали високі кіпчики на шляху, куди гнали воїни Ірода, бджоли засліплювали їм очі гострими уколами, дикі звірі страшним ревом полохали коней, сонце запалювало до грані мідяні шоломи, вітер навівав гарячого піску в обличчя, річки виступали з берегів і заливали дороги, а злі гадюки й скорпіони боляче в'їдалися в ноги вершників і румаків. Нелегка була погоня за Святою Родиною, бо все довкілля їй сприяло.

Сонце гріло — не пекло, вітрець холодив знеможене тіло. Високі пальми клонили вниз своє буйне гілля і скидали солодні овочі. Дикі кози й антилопи підходили до Марії, щоб годувала своє Дитятко їхнім молоком. А коли Вона хотіла переполоснати Ісусинові пелюшечки, де не взялося чисте джерельце, даючи Матері свою чисту водицю.

Ночами крилися подорожні в скелястих печерах, а тоді павуки розпинали перед входом густу сітку, а пустельні звірі — леви і тигри берегли супочинку втомлених цілоденним ходом. Навіть погана гієна держала варту над втікачами, вгамовуючи на той час своє жалісливе виття, щоб не турбувати Дитятка.

Іноді по дорозі стрічали вони довгі каравани людей на верблюдах, але ці байдуже проїздили повз них.

Довго-довго мандрувала Свята Родина, поки підійшла до меж Єгипту. Пречиста Марія хотіла задля Дитятка вже десь поміж людьми в безпечному захисті хоч часок спочити.

Аж ось побачили вони в далечині велику оазу. Росли там стрункі пальми над чистим потічком, а просторі шатра і загорожа для свійських тварин указували на добробут мешканців.

— Тут треба нам проситись на нічліг, — сказала Марія. — Може не відмовлять нам гостини.

А в тій оазі, у найбільшому шатрі, жила розбійницька мати з невісткою і маленьким онуком. Коли наші подорожні увійшли в загорожу і стали прохати захисту, стара розбійницька мати сказала:

— Не можу вас прийняти. Мій син розбійник; тепер нема його дома, але як повернеться, вас повбиває, а на мене насварить. На те Марія:

— Однаково нам у дорозі від розбишак погирати, то вже краще хоч одну ніч спокійно прожити під покрівлею. Ми вам місця не залежимо, страви не переїмо. Згляньтеся на оце Маля.

Зирнула розбійницька мати на Ісусина, а Він до неї ручки простягає, всміхається. Жаль стало старій дитини, і молода невістка за них заступилася:

— Пустіть їх, мамо!

— То заходьте вже всі троє, а осла поставте в загороді.

Увійшла Марія до шатра і передусім попросила теплої води, щоб Ісусина скупати. Подала їй розбійницька жінка води у широкій посудині і дивиться, як малий Ісусик радісно хлюпається. А тіло в Нього здорове, міцне, рожеве.

І з заздрощів скипіло серце молодій розбійниці, бо її синок Дизма весь був укритий струпами. І думає вона собі:

— Поганий мій Дизма, хай і Дитя оцієї зайшлої набереться від нього шолудів.

І саджає свого синка у купіль разом з Ісусиком. А Ісусик усміхається до товариша, обіймає його рученятами й обливає жартівливо водою.

І глянь! — шолуді починають опадати з Дизми, і тільце його стає таке чисте й гладеньке, як у здорової дитини.

Із дива не може вийти розбійницька жінка. Позирає на Марію, мов на чудотворця і дякує зі сльозами в очах. А стара мати щедру вечерю готує для подорожніх.

Надвечір повернувся розбійник зі своєю ватагою. Побачивши чужих людей, запалав спершу гнівом, але коли почув, як його синок оздоровів на тілі, то й сам почав припадати біля незвичайних гостей.

А другої днини ранком знову вирушила Свята Родина в дальшу дорогу. Розбійницька мати дала їм на прощання чимало харчів: дактилів, сухарів, верблюжого молока, і добрий шматок печеного козячого м'яса. А сам розбійник провів їх аж ген поза межі пустелі, у замешкалі вже місця Єгипту.

Тут поблизу старинного Геліополісу, недалеко нинішнього Каїру, натрапили вони на давню оселю земляків і в ній зупинилися, знайшовши тут спокійний захист.

І жили вони там тихо-мирно, аж знову янгол сповістив Йосифові, що цар Ірод помер, і вони можуть вертатися до рідного краю.

* * *

На горі Голготі три хрести простягають чорні рамена. Посередині розп'ятий Він — Христос, обабіч два розбійники. І цей зліва почав насміхатися з Христа:

— Якщо ти Божий Син, спаси себе і нас.

Але той другий сартав його, кажучи:

— Невже ж не боїшся ти Бога? Ми справедливо терпимо кару за наші злочини, але цей невинний не заподіяв нікому ніякого лиха...

А Христос повернувся до нього і мовить:

— Дизмо! Колись давно ти дитиною в одній купелі зі мною очистив своє тіло від шолудів, сьогодні в кривавій спільній нашій муці обмивається твоя душа з гріхів.

І засяяло лице розбійника тихою радістю. І згадав він далеку оазу в пустелі, і стрункі пальми перед шатрами, і рідну матір, і малого хлопчика, що загостив до них надвечір, і батька розбишану, що вивів сина на дорогу злочину.

І щирий жаль за змарнованою молодістю обгорнув його душу, і сльози викотилися з очей. І тихо прошепотів він з вірою:

— Господи! Пом'яни мене, коли увійдеш у царство Твоє.

І від хреста Ісусового понеслися повні любови слова:

— Направду кажу тобі, ще сьогодні будеш зі мною в раю.

ТРЕПЕТА

Аколи архиєреї й старшина жидівська засудили Ісуса на смерть, вислали своїх слуг, щоб розшунали дерева на хрест, — знаряддя муки Сина Божого.

І вийшли слуги архиєрейські на гору Ливан, де росли вікові кедр.

— Дайте нам свого дерева на хрест для Ісуса Назарея! — мовлять.

Гордо виструнчився найстарший кедр і мовить їм:

— Століття ми тут ростемо, а ще досі не сплямилась поганим учинком. Не дамо дерева на муки цього Праведника. Адже сам намісник кесаря*), Пилат, не знайшов за Ним ніякої вини й обмив руки від Його засуду. Геть від нас, слуги диявола!

І зійшли висланці вниз і стали перед могутнім дубом.

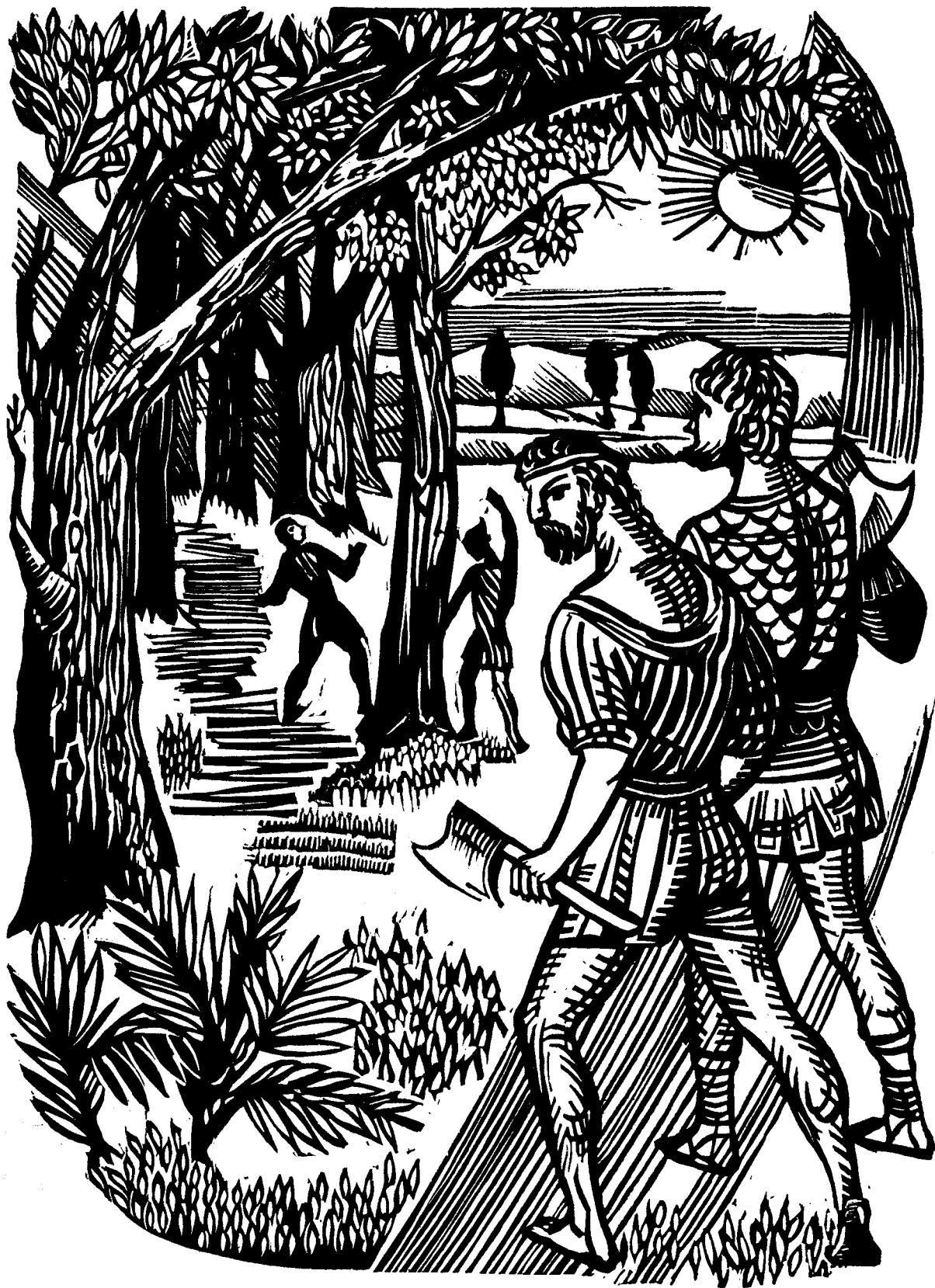
— Дай нам свого дерева на хрест для Ісуса Назарея! — мовлять.

Зашуміли розлогі верхів'я дуба:

— Царем дерев зробила мене лісова громада. Не личить цареві служити знаряддям злоби й

*) Кесар — цісар, володар.

сліпоти юрби. Я бачив Назарея під моїм гіллям, як навчав народ, як благословив дітей, що їх матері приводили до Нього, як оздоровлював хворих, калік, біснуватих. І для цього добродія людства мав би я стати зняряддям муки? Геть від мене, безвіри!

І спустилися слуги ще нижче на пустельні простори, де росли гінкі пальми.

— Дай нам, пальмо, свого дерева на хрест для Ісуса Назарея! — мовлять.

Згорда глянула на них широколиста пальма.

— Для Ісуса з Назарету? Того, що годував тисячі народу рибою і хлібом? Що воскресив єдину доньку Яїра і мертвого від чотирьох днів Лазаря, брата Марії і Марти? Цьому справжньому Синові Божому мала б я завдати муки? Геть від мене, поганці!

І далі помандрували слуги архиєрейські, аж перейшовши потік Кедрон, вийшли на гору в сад Гетсиманський. Росли тут оливні дерева-маслини і до них приступили висланці, мовлячи:

— Дайте нам свого дерева на хрест для Ісуса Назарея!

Сумно зашелестіла найстарша маслина:

— Я бачила Його тут учора вночі. Його учні поснули на підгір'ї, а Він, припавши до землі під моїм деревом, молився до Отця свого небесного: „Коли можна, відверни від мене муки, що мене ждуть, але не моя, а Твоя воля хай буде”. І тривав у смертній боротьбі зі собою, а кривавий піт спливав Йому з чола на землю. І цьому Праведникові, що приносить себе в жертву за гріхи світу, я мала б стати за ната? Геть від мене, запроданці лукаві!

І вже не знали слуги, куди їм — до кого вдатися, коли це побачили внизу ліс.

А росли в ньому поменші дерева: буки, граби, берези й осики, нущі ліщини й калини і високі папороті.

Глухою мовчанкою привітала лісова громада єрусалимських висланців. Дуб переказав їм уже, чого вони шукають. Тільки білява осика привітливо подалася вперед своїм гнучким станом. До неї приступили відразу архиєрейські слуги:

— Осико! Дай нам свого дерева на хрест для Ісуса Назарея! Осудили Його в Єрусалимі за образу кесаря і Бога. Будеш стояти там на горі, а історія запише твоє ім'я на вічну пам'ять.

— Сестро! — загомніло лісом. — Сестро! Не йди на ворожі улещування.

Але осика вже нагнула вперед свою білу стать.

— Чи справді буду височіти понад усіма?

— Зрада! — зашуміли понуро буки й граби.

— Зрада! — повторили берези й ліщина.

— Ганьба! Ганьба! — шепотіла калина, паленіючи зі сорому червоними коралями.

— Підла! Підла! Нікчемна! — гукали лісові дзвіночки, а за ними папороті й шипшини.

А осика вже лежала на возі, що їхав до Єрусалиму.

А в п'ятницю пополудні, коли сповнилася велика жертва на Голготі, о годині шостій померкло сонце і настала темрява по всій землі, що тривала до години дев'ятої. Церковна завіса роздерлася надвоє згори вниз, і мертва тиша сповила усе довиола. Ліс загляк з остраху, ні гілочка не ворухнулася. Та ось знечев'я листки осики почали дрижати, тремтіти швидко-швидко, тягом, безупинно, несамовито.

— Кара! Кара на осику! — линуло шепотом у лісовій громаді.

Так тремтить-трепоче осика листками й донині при вітрі і без вітру, а на Україні люди назвали її за те — „трепета”.

БДЖОЛА МЕТА

Тої днини вона ніяк не могла працювати. Було дуже гаряче, духота нестерпна, а вітер котив тумани пороху по дорозі. А в Єрусалимі теж діялося щось незвичайне. На вулицях збиралися юрби народу, а довгий похід вояків провадив на гору Голготу якогось чоловіка, що упав під тягарем хреста.

Мета, обезсилена й утомлена, присіла на низькому кущинку теревінти, що самотно виростав на узбіччі гори. Відсіля могла вона бачити все, що діялося довкола.

На верху Голготи стояли три хрести, а на одному з них розп'ятий був Він.

— Чоловік, що всім добро творив! — мало не скрикнула Мета. — Вона знає Його. І їй Він раз поміг, коли потопала в ставі Амігдальону, перевантажена медом. Підсунув їй листок і врятував. А тепер ці нелюди завдають Йому таких тяжких мук.

Блискавкою злетіла Мета вгору і присіла на рамені хреста.

— Як Йому допомогти? Ах, як я можу Йому допомогти? — билася з думками, дивлячись на облите потом і кров'ю обличчя Спасителя.

Та ось побачила жайворонка, що видзьобував колючки з тернового вінка на голові Ісуса.

— Ах, якби в мене такий дзьоб, як в оцієї пташини, — зідхнула Мета. — Умить повиривала б усі тернові колючки. Ах, якби в мене зуби дикої звірини, умить розшматувала б оцю жорстку юрбу під хрестом. Та хто це та заплакана, прибита горем жінка? Чи не Мати Розп'ятого? А цей молодий юнак, мабуть, один з Його вірних учнів... А де інші Його ісповідники? Я ж бачила, що ходили за Ним, слухали Його наук і шукали ліків на недуги і смерть.

Губи Розп'ятого легенько заворушилися. Мета припала Йому до грудей. „Пити!“ — почувла тихий шепіт.

— Зараз! Зараз принесу води з потічка, — і рвонулася злетіти в долину, але в цей мент один з вояків підніс Христові на трості губку, намочену оцтом і жовчю. Меті аж у голові закрутилося від осоружного запаху.

— Тварюни! Катюги! Я зараз води принесу, меду принесу...

Мов намінчик, кинений з пращі, спустилася вниз на луги Гебруну й уже за часок сиділа при Розп'ятому і ніжно пересувала своїм язичком по висохлих губах, напоюючи їх холодною водою і солодким медом. Літала безупинно сюди й туди, щаслива, що може допомогти Йому, покинутому всіма. Спішилася, бо надворі чомусь дуже хутко смеркалося, і якась дивна лиховісна темрява затягла спронвола все небо.

Та ось очі Розп'ятого на мить розкрилися, глянули на метушливу комашку, і дві великі сльозини, змішані з кров'ю з чола, скотилися на малу жалібницю.

А тим часом вартові вояки, щоб не лишати розп'ятих на хресті на час свята Пасхи, почали перевіряти, чи всі вони вже померли. Коли наблизилися до Христа, побачили, що Він уже вмер. Тоді один з вояків підніс свій спис, щоб проколоти бік Ісуса, але в цю ж мить застогнав і опустив залізо.

— Проклята комаха! — крикнув, стріплюючи бджолу з руки і роздавлюючи її важним чоботом.

— Знаю, за що гину! — була остання жива думка в Меті.

* * *

У неділю вранці, ще сонце не зійшло і темрява вкривала землю, а Марія Магдалина і Сальомея спішили вже до гробу Господнього. Вони бачили напередодні, як справедливий Йосиф з АриMateї клав тіло Христове у своїй скельній гробниці. А тепер ішли туди з пахучими олійками з мирри й альое*), щоб намастити тіло Вчителя.

Коли прийшли на місце, побачили, що камінь при вході відвалений, а гріб порожній. Збентежені, не знали, що це значить — аж ось з'явився над гробом янгол у білій, ясній як блискавка одязі і промовив:

— Чому шукаєте живого між умерлими? Чи не провістив Він усе те, що з Ним сталося? Чи не провістив, що третього дня воскресне?

І жінки з радістю відійшли від гробу, щоб сповістити добру новину Його учням і вірним.

— Чи бачила ти, сестро, — заговорила по дорозі Марія Магдалина, — яку прегарну запинку мав янгол на своїй одязі, на правому рамені. Уся золота з переливом пурпури**), мов каплі крові, і з темними пружками. Такої запинки я ще не бачила в нікого.

. — Запинка? — аж скриннула Сальомея. — Невже ж ти думаєш, що це була запинка? Це, сестро, була бджола! Я теж здивилась на неї і бачила, як вона рухала крильцями й перебирала ніжками. Бджола! Кажу тобі, справжня бджола!

— Та відкіля вона там узялася? — дивувалася Марія Магдалина.

— Мабуть злинула разом з янголом з небес, бо так самовпевнено сиділа на його рамені, — пробувала пояснити Сальомея.

І обидві жінки підняли очі до неба, немов шукали там воскреслого Вчителя і малу злото-пурпурову бджілку.

*) Мирра і альое — рослини. **) Пурпура—червоний кольор.

